

VRHOVI SLOVENSKE KULTURE

Začetki slovenskega knjižnega jezika in njegova zgodovina

ČE NALOGE NI MED REŠITVAMI, JO LAHKO SPUSTIŠ.

1. naloga: *Po smislu, npr.:*

Zdi se mi pomembno/ne zdi se mi pomembno, da mladi poznajo znamenite Slovence.

Pomembno je, da tudi mladi poznamo znamenite Slovence, ker s tem kažemo svoj odnos do svojega naroda, jezika in domovine.

2. naloga:

Na primer: V referatu./Z dramatizacijo./Prek besedil./S kvizom.

3. naloga:

Odgovor na vprašanje: **To so Brižinski spomeniki, pomembni pa so zato, ker so to prvi zapisi slovenskega jezika**

a-naloga:

Iz česa so spomeniki narejeni.

Koliko jih je.

✓ **Iz česa spomeniki niso narejeni.**

✓ **Zakaj so za Slovence pomembni.**

Kje in kdaj so nastali.

✓ **Da so zelo znani.**

b-naloga: **NE**

c-naloga: Da, spoznal/-a sem jih v šoli, in sicer pri zgodovini in slovenščini.

4. naloga:

a-naloga:

- Besedilo Kulturni in simbolni pomen Brižinskih spomenikov je nastalo ob razstavi tisočletnega kodeksa v NUK-u v času 17. 5.–20. 6. 2004.
- Slovenci so razstavo sprejeli z navdušenjem (in si jo tudi množično ogledali).

b-naloga:

Iz česa so spomeniki narejeni?	(Narejeni so) iz pergamenta.
Koliko jih je?	(To so) tri obredna besedila.
Kje in kdaj so nastali?	Nastali so v Zgornjem Koroškem v dolini reke Mele/Bele ali na bližnjem Lurnskem polju, in sicer med letoma 972 in 1039.
Kdo jih je uporabljal?	(Uporabljali so jih) duhovniki.
Ali so besedila verska ali posvetna?	(Besedila so) verska.

c-naloga:

Brižinski spomeniki so rokopisi, saj jih je pisar napisal **z roko/lastnoročno**. Pri tem je uporabil pisavo **karolinško minuskulo**, ki je imenovana po enem največjih vladarjev tedanjega časa, Karlu Velikem.

5. naloga:

a-naloga: *Po smislu, npr.:* Besedilo je po mojem mnenju uporabljal **duhovnik, in sicer v cerkvi pri verskih obredih**.

b-naloga: (Besedilo je) javno.

c-naloga: (Slovenščina se je uporabljala tudi) pri ustoličevanju koroškega vojvoda.

6. naloga:

Na primer, dve dejstvi od: So najstarejši ohranjeni zapis katerega koli slovanskega jezika v latinici.

So dokaz, da smo Slovenci zgodaj sprejeli krščanstvo.

Govorijo o zrelosti jezika, v katerem so že takrat oblikovali slogovno in vsebinsko najzahtevnejša besedila.

7. naloga:

a-naloga: **A O Adamovem grehu in njegovih posledicah.**

b-naloga: Vsebina besedila je **verska**/posvetna.

Besedilo je napisano v vsakdanjem/**privzdignjenem, visokem slogu**.

c-naloga: *Po smislu, npr.:* Ne, besedila sploh nisem razumel/-a, ker je pisava popolnoma drugačna kot danes, prav tako pa mnogih besed danes sploh ne uporabljamo več.

č-naloga: *Na primer:* bi ded naš

8. naloga:

Po smislu, npr.: Dobro je, da Slovenci poznamo pomen Brižinskih spomenikov, ker je v njih prvič zapisan slovenski jezik, kakršen je bil na začetku svojega razvoja in še ni razcepljen na narečja.

9. naloga:

a-naloga: Najpomembnejše Trubarjevo delo: **Katekizem in Abecednik**

10. naloga:

a-naloga: Po smislu, npr.:

- z izborom pravih/ustreznih in smiselnih besed
- s pravilnim zapisom besed
- s slogom pisanja

c-naloga: 1. odlomek: kateri črkopis uporabiti

2. odlomek: o slovenščini, ki jo govorijo po pokrajinah drugače/o razslojenosti slovenskega jezika (na narečja)

č-naloga: V latinici, ki so jo tedaj uporabljali v večjem delu »zahodnega sveta«.

d-naloga: Največ težav je imel z zapisovanjem glasov **č, š, ž**, saj vsakega od teh glasov v drugih jezikih zapisujejo z več črkami, kar se je zdelo Trubarju neustrezno (grdo).

e-naloga: **Kranjci** – Gorenjci – **Korošci** – **Štajerci** – **Dolenjci** – Italijani – **Bezjaki** – **Krašovci** – Belokranjci – Primorci – Notranjci – Prekmurci – **Istrani** – **Hrvati** – Madžari

f-naloga:

Svoje knjige je Trubar namenil

- samo izobraženim bralcem,
- **tudi preprostim bralcem,** **zato je izbral preproste, vsem razumljive besede.**
zato je izbral visoke, le malo ljudem znane besede.

11. naloga:

Odgovor na vprašanje: **Jurij Dalmatin, Biblija**

a-naloga:

deset zapovedi	navodilo/zapoved
izgon Adama in Eve iz raja	pripoved
psalmi, Visoka pesem	pesem

13. naloga:

 Odgovor na vprašanje: **Ilirske province**

a-naloga: Ustanovljene so bile 14. oktobra 1809. (Ljubljana je bila) glavno mesto Ilirskih provinc. (Uveljavili so) načelo enakosti vseh državljanov pred zakonom.

Omogočeno je bilo izobraževanje doma in ni bilo potrebno študentom odhajati v tujino (npr. na Dunaj).

Uvedba pouka v slovenščini v osnovni šoli in na licejih:

Izobraževanje v svojem jeziku pomeni tudi oblikovanje narodne zavesti/slovenščina postane enakopravna drugim jezikom.

14. naloga:

 Odgovor na vprašanje: **O Valentinu Vodniku.**

KVIZ

Kakšen bi bil danes naslov knjige Pismenost ali gramatika za prve šole? **Slovnica za 1. letnik srednje šole.**

Katere vrste besedilo je Pismenost ali gramatika za prve šole? **Strokovno.**

V katerih okoliščinah je izšla knjiga Pismenost ali gramatika za prve šole? **Ljubljana je bila del Ilirskih provinc, ko se je v šolah učilo slovenščino.**

Kdaj in kje je bilo objavljeno besedilo Požar? **V Ljubljanskih novicah leta 1789.**

O čem govori besedilo Požar? **O požaru, ki je izbruhnil v ljubljanskem predmestju Krakovo in v njem uničil polovico hiš.**

Katere vrste je besedilo Požar? **Publicistična novica o požaru.**

16. naloga:

Odgovor na vprašanje: **Poezije**

Po smislu, npr.: Prebral/-a sem prve tri besede, da sem prepoznal/-a odgovor.

č-naloga: Apel je najslovitější starogrški kipar. Živel je v 4. stoletju pred našim štetjem.

Zanj izvemo pri urah književnosti(, ko preberemo omenjeno pesem).

d-naloga: Na primer, tri pesniške oblike od: balada, romanca, sonet, ep, glosa, gazela

Prešeren je pesniške oblike prevzemal iz ljudskih pesmi/iz antične in evropske visoke književnosti.

17. naloga:

Č V gajici, pisavi, ki jo uporabljamo še danes.

18. naloga: Celotna ustno!

Odgovor na vprašanje: **Pomlad narodov**

a-naloga (ustno):

Po smislu, npr.:

- Pomlad narodov je narodnoprebudno gibanje, ki se je po letu 1848 razširilo po Evropi, in je spodbudilo nastanek slovenskega političnega programa Zedinjena Slovenija.
- Prvi program Zedinjene Slovenije oblikuje Matija Majar Ziljski. Napisan je bil na letaku z naslovom Kaj Slovenci terjamo? Janez Bleiweis je bil določen, da predstavi program Zedinjene Slovenije nadvojvodu Janezu. Glavne tri zahteve so bile: ustanovitev Slovenije oz. združitve vseh slovenskih dežel, priznanje slovenščine ter nasprotovanje vključitvi v Nemčijo. Nato so napisali tri glavne zahteve in podpisano peticijo predložili avstrijskemu parlamentu. Vendar je bil ta program preveč oddaljen kmečkemu prebivalstvu in meščanstvu, prav tako nihče ni poskrbel za organizirano vojaško silo, slovenski politični voditelji pa so bili neenotni.
- V programu Zedinjena Slovenija so Slovenci zahtevali da je slovenščina v uradni rabi enakovredna drugim jezikom.

b-naloga:

Po smislu, npr.:

Ena od zahtev v političnem programu je bila tudi zahteva po združitvi vseh Slovencev v eni državi. Takrat so se začela tudi prizadevanja za enoten slovenski knjižni jezik.

c-naloga:

Po smislu, npr.:

Kdaj uporabljam slovenski knjižni jezik?	Zakaj ga v tem položaju uporabljam?
pri govornem nastopu, ko pišem različna besedila, pri pogovoru s starši, znanci, učitelji	Ker je govorni nastop vnaprej pripravljeno besedilo, ga moram povedati v knjižnem zbornem jeziku. Ker se pogovarjam v neuradnem položaju, pa lahko uporabljam knjižni pogovorni jezik.

20. naloga (ustno):

- slovnična pravila, pregled slovenske literature, v knjigo pas je vključil tudi nekaj vsebin, ki so bile pisane v cirilici in glagolici ter namenjene Slovincem
- v slovarju so prevedene nemške besede v slovenščino
- v slovarju so prevedene slovenske besede v nemščino
- v njem so zapisana pravila o pisavi, rabi črk in ločil, pisanju skupaj ali narazen, deljenju besed ...

22. naloga:

Čas	Besedilo	Pisec	Naslovnik	Vrsta besedila	Pisava
972–1037	Brižinski spomeniki	duhovnik	preprosti ljudje	obredno besedilo	karolinška minuskula
1550	Katekizem, Abecednik	Primož Trubar	preprosti ljudje	versko besedilo, abecednik	gotica
1555	Evangelij sv. Matevža	Primož Trubar	vsi Slovenci, tudi preprosti ljudje	evangelij	bohoričica
1584	Biblija	Jurij Dalmatin	vsi Slovenci, tudi preprosti ljudje	svetopisemske zgodbe, pesmi, navodilo/zapoved ...	bohoričica